

**AZ AGRÁRTÁMOGATÁSOK ÉS A GABONAÁGAZAT JÖVEDELMÉNEK
ÖSSZEHASONLÍTÁSA**
COMPARISON OF AGRICULTURAL PAYMENTS AND INCOME OF THE CEREALS
SECTOR

Lipcsei József

PhD hallgató

Szent István Egyetem, Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola

E-mail: lipcseijozsef@citromail.hu

Összefoglalás

Az agrártámogatások sokszínűsége választási lehetőséget ad a termelők számára, hogy ökológiai,- ökonómiai vagy kombinált gazdálkodási módot alkalmazzanak a gazdaságban. A területalapú támogatások szakmai értelmezése tág keretek között valósulhat meg. Lehetőség adódik a kiemelt jogcímek lehívására is támogatás-maximalizálás céljából, mellőzve az intenzív termelést. A tanulmányomban a kiegészítő jogcímek, a termelési jövedelmek és a bértábla egyes elemei közötti szélsőségekre kívánok rámutatni.

Abstract

The diversity of agricultural subsidies gives farmers a choice to apply organic, economic or combined farming methods. The professional interpretation of area payments can be broad. It is also possible to claim priority titles for the purpose of maximizing aid, while avoiding intensive production. In my paper, I would like to point out the extremes between supplementary titles, production income and some elements of the wage table.

Kulcsszavak: *Területalapú támogatás, Támogatás-maximalizálás, Jövedelem, Hozam, Bértábla*

JEL besorolás: *Q10, Q19, R58*

LCC: *S1-972*

Bevezetés

Ezen publikáció célja, hogy megvizsgáljam a mezőgazdasági támogatások és a termelés közötti összefüggéseket. A vizsgálatok korrelációi a PhD hallgatói kutatásom része. A publikációmban a mezőgazdasági termelés fontosságára kívánom felhívni a figyelmet, hiszen a jó mezőgazdasági potenciállal rendelkező területek kihasználása minden gazdálkodó számára elsődleges célkitűzés. Ezen túlmenően arra kívánom felhívni a figyelmet, hogy a mezőgazdasági termelés számos környezeti és humán tényezőnek van kitéve, ezért megvizsgáltam azt a lehetőséget, hogy a gazdálkodó a támogatás elsődleges igénybevételével, a termelés másodlagosságával hogyan érhet el jövedelemmaximalizálást. Ezen extrajövedelmet az Európai Unió feltárási jelentéseiben negatív megközelítésben kezeli több szerző is, mint olyan forrás, amely nem a gazdálkodónál realizálódik (Swinnen, 2009). A pozitív hatások értelmében elmondható a támogatásmaximalizált passzív gazdálkodásról, hogy struktúrájában közelít az alternatív vidéki vállalkozásra és teljes mértékben kiküszöböli a vidéki térségek adaptációjának gyengeségeit. Ezek Székelyhidi és társai (2003) alapján az alábbiak:

Természeti tényezők:

- természetvédelmi oltalom alatti művelési korlátozások;
- természeti katasztrófák általi veszélyeztetettség;
- talajerózió;
- aszály;
- talajsavanyodás;
- veszélyeztetett ivóvízbázisok.

Gazdasági tényezők:

- a gazdasági folyamatok központjaitól való elszigeteltség;
- az információhoz való hozzáférés nehézségei;
- korszerűtlen, kihasználatlan korábbi ipari kapacitások;
- alacsony szintű infrastruktúra;
- a humán szolgáltatások alacsony szintje;
- egyoldalú mezőgazdasági szerkezet;
- alacsony jövedelemszint;
- alacsony vállalkozási potenciál.

Magyarország 2004. május 1-i Európai Unió csatlakozása új lehetőséget hozott a magyar mezőgazdaság számára. A SAPARD, EMVA és a jelenlegi VP programok bőséges forrásokkal látja el a hazai mezőgazdasági termelőket (ld. Oláh – Vári, 2011). A területalapú támogatások folyamatosan növekvő összege kiemelkedő jövedelemforrássá vált a gazdák és befektetők számára.

A „bőség” eredményeképpen a gazdák ökonómiai és/vagy ökológiai gazdálkodásformákat választhatnak, hármas célrendszert követve:

1. az egészséges élelem termelése;
2. ipari alapanyagok termelése;
3. környezet karbantartás (Glatz, 2008).

A Vidékfejlesztési Program 1300 Mrd forint forrást biztosít a magyarországi termelők számára. A források egyes jogcímei környezeti vállalásoktól és területi elhelyezkedéstől függenek. A 2019-es Egységes Kérelem ügyfélkapu beadási felületén mintegy 46 jogcím igénylésére volt lehetőség. A támogatható növényfajok folyamatos bővülésével akár teacserje, datolyaszilva, gyepszőnyeg és bambusz is művelésbe vonható (Balázs, 2019).

A területalapú támogatások fajlagos összege a 2018-as gazdasági évben 69 € és 1040 € között változott. Legmagasabb összegű támogatás az átállás alatti almatermésű ökológiai gazdálkodás esetében lehetséges lehívni, akár egyéb támogatásokkal együtt is. A források MePAR (Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer) fedvény szerint kerülnek pályázhatóvá, évről-évre korrigálva. Kombinálhatóságuk szinte korlátlanul lehetséges a hatályos jogszabályi keretek betartásával és az Egységes Kérelem beadási felület szabályaival. A 2018-as gazdálkodási évben 173305 kérelem került beadásra (Balázs, 2019).

A jó mezőgazdasági területek termelési potenciálja megkérdőjelezhetetlen, illetve nélkülözhetetlen az élelmiszerbiztonság szempontjából. A világ népessége 2050-re várhatóan kilenc milliárd főre fog növekedni, amelyet az előrejelzések szerint 70%-os többlettermással lehet majd kompenzálni (FAO, 2009). Rosen at al. (2015) szerint is negatív folyamatokkal kell számolni az élelemellátásban, miszerint az ellátási különbségek növekedése elérheti a 37%-ot.

A támogatásbeli különbségek viszont a kedvezőtlen adottságú területek javára mozdultak el, akár globális szintű feszültséget okozva. A fejlődő országok szerint egyenlőtlen versenyfeltételeket okoz a termelés támogatása (Peterson, 2013).

Az agrárpolitika „jogossága” aktív termelés csökkenésével is teljesül a farmerek kielégítő és méltányos életszínvonala, a jövedelem stabilizálása, a belföldi mezőgazdasági árak stabilizálása, a külső megrázkódásokhoz való alkalmazkodás megkönnyítése, az egészséges vidéki közösségek fenntartása, a regionális fejlesztés, a családi gazdálkodás megóvása és ösztönzése, a környezet megóvása, a biztos- megbízható- stabil és elegendő élelmiszerellátás, a megfelelő árak a fogyasztók számára és a mezőgazdaság hatékonyság-versenyképesség révén (Winters, 1998).

A termeléshez kötött zöldségnövény támogatás nem minden esetben jelent kertészeti kultúrát. 2016-ban 18680 ha olajretek és 16997 ha olajtök igénylés történt országos szinten, módosítva a zöldségnövény támogatás döntéshozási terveit. Ezért 2017-től ezek kikerültek a támogatható növények közül, és külön támogatási borítékba kerültek. Az eredmény 3503 ha és 13%-os csökkenést jelentett a zöldségnövény támogatásban. A szigorítás a fajlagos hektáronkénti kifizetésben a 2016-os 50050 Ft helyett 2017-ben 61864 Ft és 2018-ban 71304 Ft lett. Érdekesen alakult az olajtök ipari olajnövény támogatás összege 2018-ban, a támogatási boríték túlfinanszírozott teljes összege 1411000 € miatt, a zöldségnövény támogatás hektáralapú kifizetésénél is több lett, fajlagosan 72278 Ft/ha (Balázs, 2019).

A jelenlegi rendszerben található kettő univerzális növény, a spárgatök és a sütőtök, amelyek szántóföldi technológiával könnyen termeszthetők. A termeléshez kötött közvetlen támogatások igénybevételenek szabályairól szóló 9/2015. (III. 13.) FM rendelet előírásai szerint 5500 db mag/ha minimális vetőmagigénnyel és 2500 Ft/kg (saját adat) árral kalkulálva 2065-4675 Ft költséget jelent a hektáronkénti vetőmagmennyiség. Ökológiai gazdálkodással kombinálva további 160300 Ft/ha kiegészítő támogatást realizálhatunk, fajlagosan 298235 Ft/ha - Területalapú támogatás + Zöldítés + Termeléshez kötött támogatás + Ökológiai gazdálkodás támogatása - összeggel. A kiemelt támogatást biztosító másik hasznosítási mód a „Hagyományos gyümölcsös”. A támogatás feltétele hektáronként minimum 30 gyümölcsfa/ha. Agrár-környezetgazdálkodás vagy Ökológiai gazdálkodás esetén a területalapú támogatáson kívül 297610 Ft/ha illetve 323090 Ft/ha kiegészítő támogatásra is jogosult az igénylő.

Anyag és módszer

Tanulmányomban primer és szekunder adatgyűjtést végeztem. A szükséges adatokat a hatályos jogszabályokból, ágazati szakanyagokból és hazai adatbázisokból gyűjtöttem össze. A jelenleg futó agrártámogatásokat vizsgáltam, kiemelt figyelemmel a támogatáshalmozásra (1. táblázat). A Közös Agrárpolitika 2014-2020 jogcímei közül az alábbi támogatások jövedelmét állítottam párhuzamba a gabonafélék hozamával:

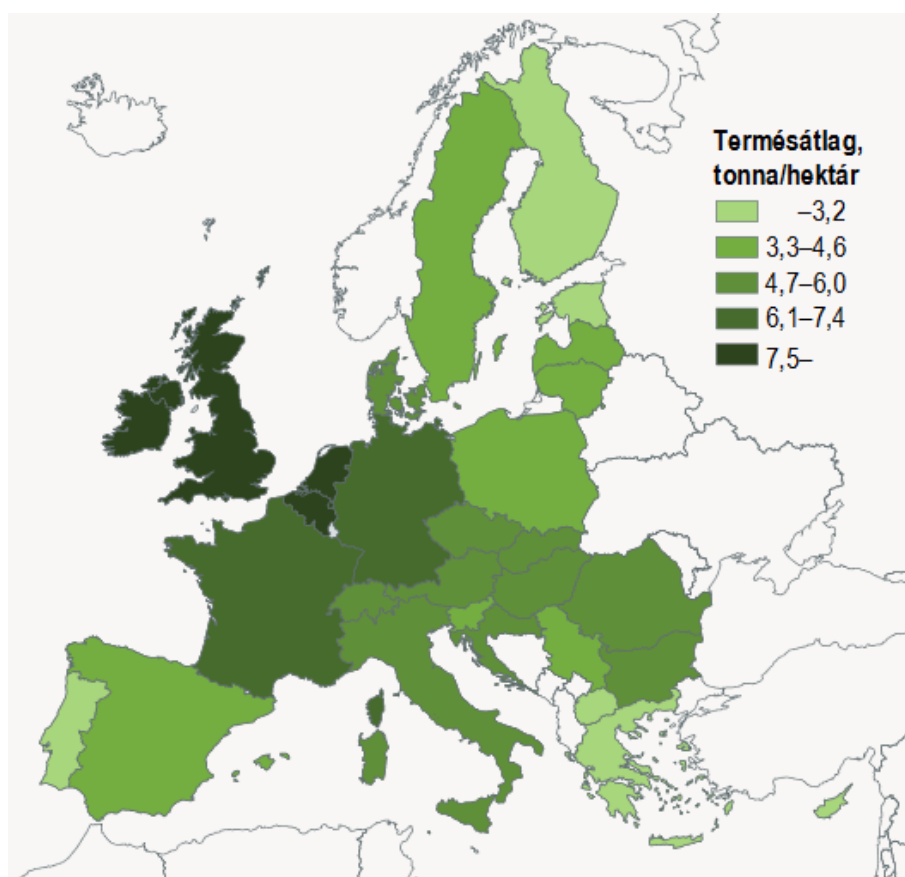
- Területalapú támogatás,
- Zöldítés,
- Agrár-környezetgazdálkodás (Horizontális szántó, Horizontális ültetvény, MTÉT tűzokvédelmi szántó),
- Ökológiai gazdálkodás (áttérés alatt),
- Termeléshez kötött támogatás (Zöldségnövény, Szálas fehérjenövény, Szemes fehérjenövény, Ipari olajnövény, Ipari zöldségnövény).

1. táblázat: Támogatásmaximalizálás 2014-2020 (fajlagos Ft/ha)

Ft/ha (kerekítés szabályai szerint)	Terület-alapú +Zöldítés	Zöldség-növény	Szálás fehérje-növény	Szemes fehérje-növény	Ipari olaj-növény	Ipari zöldség-növény	Hagyományos gyümölcsös (nem jogcím)
ÖKO (Átállás alatt)	144765	298235	168625	196555	214045	283230	392675
AKG (Horizontális szántó)	153465	221810	177325	205255	222745	206805	-
AKG (MTÉT)	205965	274310	229825	257755	275245	259310	-
AKG (Horizontális ültetvény)	-	-	-	-	-	-	367200

Forrás: MÁK (2019) adatai alapján saját szerkesztés, 2019

Termésátlagokat a Zöldség-növény és a Zöldség-növény+Ökológiai gazdálkodás Hagyományos gyümölcsös jogcímmel és a termelés jövedelmével együtt ábrázoltam az 1. ábrán, szemléltetve a termelés és a támogatások közötti viszonyokat. A magyar és európai termésátlagokat a KSH 2019. február 15-i Statisztikai tükör kiadványából vettem át.

1. Ábra: A búza termésátlaga az európai országokban, 2018 (t/ha)

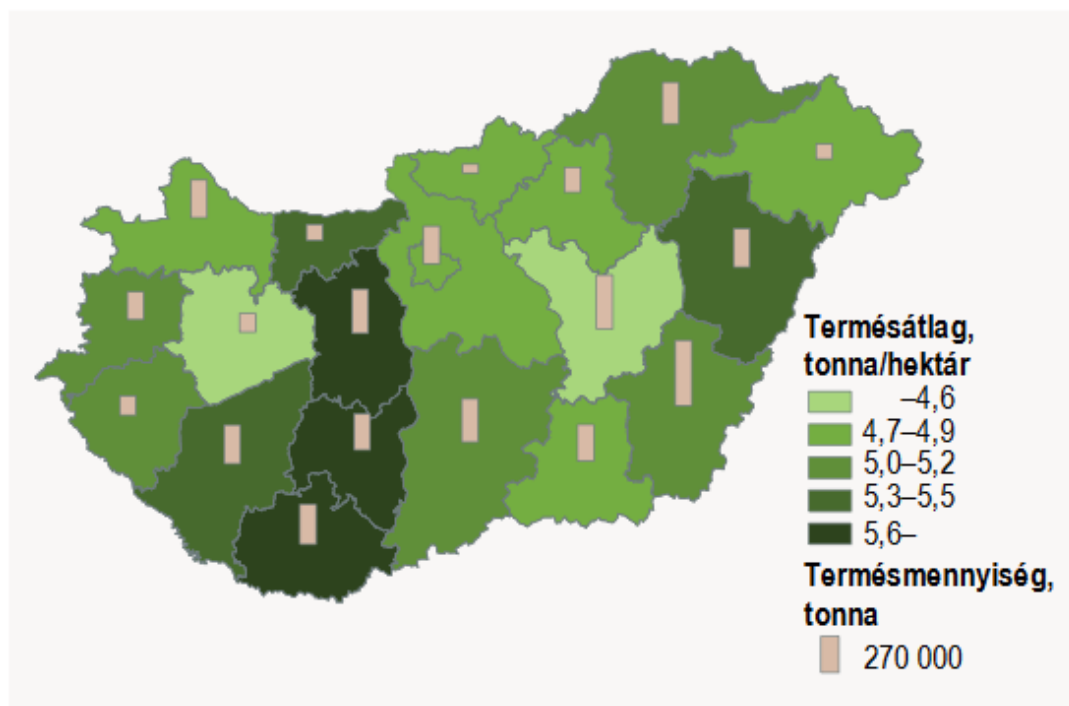
Forrás: KSH, 2019

A termésátlagok alakulása erősen változó a szinte minden évben bekövetkező aszályos időszakok gyakorisága miatt. Európában a 2018. év a harmadik legmelegebb nyár volt, 1,2 Celsius fok átlaghőmérséklet emelkedés miatt. A 2018. év hazánkban a legmelegebb nyár volt

1901 óta. 1981 és 2018 között 1,76 Celsius fok volt az átlaghőmérséklet emelkedése amellett, hogy a csapadékos napok száma 20-szal csökkent, az összefüggő száraz napoké pedig 4-gyel nőtt (OMSZ, 2019).

Az őszi búza termésátlaga európai viszonylatban átlagosnak mondható 2018-ban. A termésmennyiséget alapvetően három tényező csoport határozza meg. A biológiai tényezők, az agroökológiai feltételek és az agrotechnikai elemek együttesen befolyásolják a gazdálkodás eredményességét (Pepó – Győri, 1997). A megnevezett tényezők tagállamonként változó termésátlagokat mutatnak, jelentős többlettel a nyugat-európai országok javára. Írország, Anglia, Belgium, Hollandia és Luxemburg 7,5 t/ha feletti termésátlaga kiemelkedőnek mondható, a jellemzően nem gabonatermelő Görögország, Ciprus, Portugália és Finnország terméseredményeihez képest. Magyarország középmezőnyben helyezkedik el 4,7-6 t/ha átlaggal.

A magyarországi adatok megyei bontása (2. ábra) jelentősen korrigálja a természeti hátránnyal érintett területek kedvezőtlen adottságaiból fakadó alacsony termelékenységet. Az országos adatok nagy szórással jelennek meg. A Hajdúság, Maros- Körös-köze, Bácskai-löszhát, Külső-Somogy, Zselic, Völgység, Tolnai- Hegyhát, Baranyai-dombság vagy a Mezőföld termésátlagai messze az országos átlagok feletti, ellenben a Nyírség, Hortobágy, Nagykunság, Balaton-felvidék tájaival.

2. Ábra: A búza termésmennyisége és termésátlaga Magyarországon megyénként, 2018 (t/ha)

Forrás: KSH, 2019

Szélsőséges időjárási anomáliák befolyásolták 2018-ban a betakarított termésmennyiséget. A Nagykunság térségében 500 mm alatti csapadék, a Balaton-felvidéken pedig a heves zivatarok 800-850 mm feletti esőmennyisége eredményezte az átlag alatti búzamenyiséget. Megyei termésátlagokon nem tükröződik a Nyírség, Nagykunság, Hegyalja, Bodroghöz, Jászság keleti része és Bükkalja átlag alatti - 500 mm - csapadékmennyisége (OMSZ, 2019). A támogatások szélsőségeinek érzékeltetésére szándékosan két, köztudatban kevésbé ismert szántóföldi

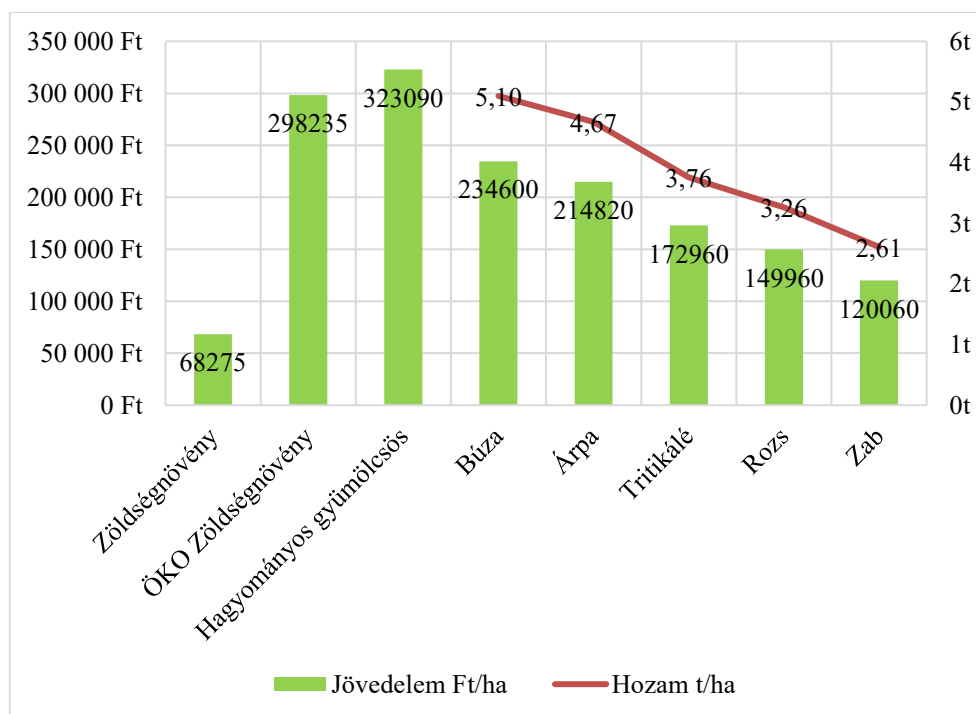
támogatást választottam, amelyek jövedelmét párhuzamba állítottam az éves nettó minimálbérrel és az éves nettó közfoglalkoztatási bérrel, szemlélítve az agrártermelés támogatottságát.

Az euro átváltási árfolyamát a Bizottság 2014. március 11-i, az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a kifizető ügynökségek és más szervek, a pénzgazdálkodás, a számlaelszámolás, a biztosítékok és az euro használata tekintetében történő kiegészítéséről szóló 907/2014/EU rendelet 34. cikk (1) bekezdése és 40. cikke határozta meg, 310,66 Ft-ban.

Nem vizsgáltam a nagy ráfordítás igényű Extenzív, - és Intenzív gyümölcsstermelés, Rizstermesztés, Cukorrépa termesztés támogatását, illetve a rendkívül zonális Agrár-környezetgazdálkodási célprogramokat. A kiválasztási rendszer legfontosabb szempontja a kis ráfordítási igény és a támogatások halmozhatósága volt. Költség összehasonlítást nem végeztem, tekintettel a támogatások kötelező művelési előírásaira, a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet vonatkozásában. Az elemzés viszonyszámait jelentősen megváltoztatná a költségkalkuláció a művelési előírások laza rendszere miatt. Az agrotechnika (talajművelés, tápanyag-utánpótlás, növényvédőszeres-kezelés) megválasztása és alkalmazásának módja gazdálkodónként és területenként változó. Minimumkövetelmény a kultúrállapot fenntartása, melyet pihentetett terület esetében 3-4 tárcsázással is teljesíthetünk, a vetés történhet helyrevetéssel vagy szórással, a betakarítás nem minden jogcím esetében kötelező, növényvédelem AKG és ÖKO esetében jelentősen korlátozott.

Eredmények

Az agrártámogatások viszonyában a 3. számú táblázat esetében megállapítható a maximális elérhető fajlagos támogatás egy hektárra kalkulálva.

3. Ábra: Kimutatás támogatások és gabonafélék termeléséből származott jövedelem között (Ft/ha)

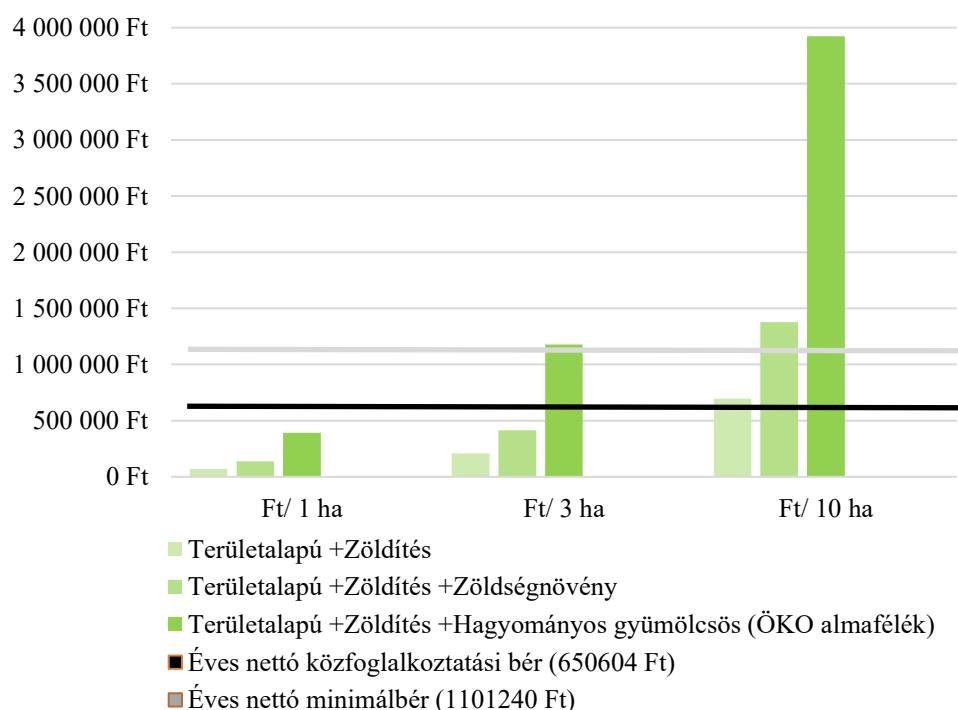
Forrás: KSH (2018) adatai alapján saját szerkesztés, 2019

Az ökológiai gazdálkodás és az Agrár-környezetgazdálkodás öt éves időszakának kihasználásával, illetve a Termeléshez kötött támogatások lehívásával jelentősen megnő a gazdálkodók bevétele. A kiválasztott Hagyományos gyümölcsös adja a legnagyobb potenciált a passzív gazdálkodás számára, AKG esetében 367200 Ft/ha, átállás alatti Ökológiai gazdálkodás során 392670 Ft/ha összegben. A Területalapú támogatás a Zöldítéssel együtt 75180 Ft/ha jövedelem, amely mellett bármelyik jogcím igényelhető. Az évelő szántóföldi kultúrák esetében 229825 Ft/ha támogatást jelent a Területalapú támogatás, a Zöldítés, az Agrár-környezetgazdálkodás, a Magas Természeti Értékű Területek Tűzokvédelmi szántó célprogram, valamint a Termeléshez kötött szálas fehérjenövény támogatásokkal kiegészülve.

A 3. ábra foglalja össze a kalászos gabonafélék 2018-as termésátlagait a KSH felvásárlási áraival, illetve a három elemzett támogatásfajta. A gabonák közül a zab hozama 2,61 t/ha volt, míg az őszi búza majdnem kétszerese. Itt is kötelezően megjegyzendő a kistajak közötti különbségek. Jó mezőgazdasági adottságú területek hozamai elérik a 10 t/ha mennyiséget is.

A gabonafélék aratáskori felvásárlási ára 2018-ban a KSH adatai szerint 46000 Ft/t volt, ezáltal az átlagos jövedelem zab esetében 120060 Ft/ha, rozs esetében 149960 Ft/ha, tritikálé esetében 172960 Ft/ha, Árpa esetében 214820 Ft/ha és búza esetében 234600 Ft/ha. A fent említett 10 t/ha termésátlaggal viszont 460000 Ft/ha jövedelem realizálható.

Támogatási jogcímek közül - Területalapú támogatás és Zöldítés nélkül - a Hagyományos gyümölcsös Ökológiai gazdálkodással 323090 Ft/ha, ÖKO Zöldségnövény 298235 Ft/ha jövedelmet biztosít hektáronként mindennemű piaci és termelési kockázatvállalás nélkül. A Termeléshez kötött zöldségnövény támogatás 68275 Ft/ha jövedelme is figyelemreméltó kb. 50%-os bevételt jelent a zab árbevételéhez képest.

4. Ábra: Agrártámogatások összege és éves bérek összehasonlítása

Forrás: MÁK és Kormányhivatal adatai alapján saját szerkesztés, 2019

Konvergencia régiókban alternatív gazdálkodási módként alkalmazva a forrásmaximalizáló támogatáshalmazt jelentős pozitív hatást érhetünk el. Ilyen a kultúrállapot fenntartása, a

negatív piaci hatások kizárása, folyamatos fejlesztési szükség, minimális környezetterhelés, létbiztonság, alternatív bevételi források.

A foglalkoztatáshoz viszonyítva megállapítható a támogatások túlfinanszírozása, illetve a minimálbér és közfoglalkoztatási bér alacsony szintje (ld. 4. Ábra). Arányaiban vizsgálva sokszoros különbség adódik közöttük. A Területalapú támogatás és Zöldítés jogcím 224 €/ha összege önmagában nem jelent jelentős bevételt ellenben, ha kiegészítő jogcímekkel kombináljuk, kimagasló eredményt érünk el. 3 hektár Hagyományos gyümölcsös Ökológiai gazdálkodás jogcímmel és Területalapú támogatás +Zöldítéssel az éves nettó minimálbért meghaladó 1377900 Ft/ha forrás hívható le. A területméret növekedésével a fenti jogcím kombináció összege kimagaslóan megugrik, 10 hektár méretnél közel 4000000 Ft-ra. Zöldség-növény termesztés alaptámogatással 413370 Ft/ha összeget jelent, 10 hektár esetében haladja meg az éves nettó minimálbér összegét.

Következtetések

Az Európai Unió támogatásainak köszönhetően az agrárium kiemelkedő támogatásokban részesül, egyedülállóan más iparágakhoz képest. A források között több lazán szabályozott jogcím és hasznosítás is lehetőséget ad a termelést csökkentő támogatásmaximalizálásra. Gazdasági döntés szerint különül el vagy ötvöződik az alapanyag termelés és a támogatás orientált földművelés.

A területi adottságtól függően a gyenge, - vagy jó minőségű termőterületek hasznosíthatósága határozza meg a termelés volumenét. A minőségi termőtalaj hozambéli jövedelmezősége megkérdőjelezhetetlen (például a IX. Kukorica Termésverseny győztese 2017-ben 17,16 t/ha volt), viszont a gyenge adottságú és rossz minőségű talajok bevételét korrigálhatjuk a támogatások halmozásával támogatásmaximalizálás céljából. Az így realizált forrás megközelítheti a 400000 Ft/ha-t, biztosítva a területi egyenlőtlenségekből adódó piaci versenyhátrányt. Agrár-környezetgazdálkodás horizontális célprogramjai, Ökológiai gazdálkodás és Termeléshez kötött támogatások területi elhelyezkedéstől függetlenül elérhetőek az 1 Aranykorona minőségű és a 45 Aranykorona minőségű termőföldek használói számára is, fokozva országon belüli jövedelem különbségeket.

Tanulmányomban az agrártámogatások viszonyát vizsgáltam a termelékenység és az éves nettó közfoglalkoztatási bér, illetve az éves nettó minimálbér között. A szélsőségek érzékeltetésére kiválasztott hasznosítási módok alapján kijelenthető, hogy 3 hektár „Hagyományos gyümölcsös” 1176780 Ft/ha fajlagos támogatása közel megegyezik egy évnyi nettó minimálbérral, illetve közel duplája az éves közfoglalkoztatási nettó bérnek.

A fentieken túl megemlítendő, a támogatásmaximalizálással együtt járó passzív gazdálkodás pozitív és negatív hatásai is. Hozadéka a kis környezetterhelés, a kultúrállapot fenntartása, az alacsony ráfordítás igény, az időjárási anomáliáktól független gazdálkodás, konvergencia régiókban a kínálati kitettség, tervezhetőség és a létbiztonság. Az előzőekhez képest hátrányként kezelendő hatásai a piaci hatások módosulásaként a kereslet-kínálat csökkenése, a foglalkoztatottság csökkenése és a forráselvonás az aktív termelőktől.

Irodalomjegyzék

1. Ökológiai gazdálkodás kézikönyv (2015)
2. Balázs V. (2019): NAK- EK Roadshow- A termeléshez kötött támogatások módosításai

3. FAO (2009): How to Feed the World 2050? High-level Expert Forum, Rome, 12-13 October 2009
4. Glatz F. (2008): Új vidékpolitika. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ
5. KSH (2019): Statisztikai tükör, 2019. február 15.
6. Oláh E. – Vári A. (2011): Támogatási jogcímeik. In: Csirke I. (szerk): Agrártámogatások 2011. Budapest, Mezőgazda Kiadó, 91-191. p.,
7. Pepó P. – Györi Z. (1997): A minőségi búzatermesztés meghatározó tényezői. Gyak. Agrof. VIII. (10.). 11-14 p.
8. Peterson W. F. (2009): A Billion Dollars a Day: The Economics and Politics of Agricultural Subsidies. 1st edition. Wiley-Blackwell, Hoboken, NJ
9. Rosen S. – Meade B. – Murray A. (2015): International food security assessment, 2015-2025. GFA-26, U.S. Department of Agriculture, Economic Research Service, June 2015
10. Swinnen J. F. M. (2009): On the Future of Direct Payments. Paper presented at the BEPA Workshop. February 26. 2009, European Commission, Brussels
11. Székelyhidi T. et al. (2003): Alternatív vidéki vállalkozások szervezése. Budapest, Szaktudás Kiadó Ház Rt.
12. Törőné Dunay A. (2012): Az EU agrártámogatási rendszerének változásai és a csatlakozás hatása a mezőgazdasági vállalkozásokra. Budapest, Agroinform Kiadó és Nyomda Kft..
13. Vásáry M. (2008): Az agrártámogatási rendszer adaptációja (A közvetlen támogatások implementációjának egyes összefüggései). Budapest, Agroinform Kiadó és Nyomda Kft.
14. Winters L. (1998): A mezőgazdasági támogatás úgynevezett „nem gazdasági” célkitűzései. In: Fertő I. – Éder T. (szerk): Az agrárpolitika gazdaságtana. Budapest, Századvég Kiadó, 113-149. p.
15. Felhasznált jogszabályok:
 - A. 2007. évi XVII. törvény a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről
 - B. 9/2015. (III. 13.) FM rendelet a termeléshez kötött közvetlen támogatások igénybevételeinek szabályairól
 - C. 9/2019. (IV. 1.) AM rendelet az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egyes támogatások 2019. évi igénybevételeivel kapcsolatos eljárási szabályokról
 - D. 10/2015. (III. 13.) FM rendelet az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételeinek szabályairól
 - E. 10/2019. (IV. 1.) AM rendelet az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból, valamint a központi költségvetésből finanszírozott egyes támogatások igénybevételeivel kapcsolatos eljárási szabályokról szóló miniszteri rendeletek módosításáról
 - F. 31/2018. (X. 15.) AM rendelet az agrártámogatások 2018. évi mértékének megállapításáról
 - G. 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételeinek részletes feltételeiről
 - H. 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet a 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről